

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dany Kostkové a soudkyň Mgr. Lucie Pšeničkové a Mgr. Dity Francové ve věci

nezletilého: M. K., narozený dne [redacted]
bytem [redacted]
zastoupený kolizním opatrovníkem Městem [redacted]

syna rodičů: M. R., narozená dne [redacted]
bytem [redacted]
zastoupená advokátkou JUDr. Lenkou Dědkovou
sídlem U Bažantnice 1480, 290 01 Poděbrady

R. K., narozený dne [redacted]
bytem [redacted]
zastoupená advokátkou JUDr. Janou Markovou
sídlem náměstí Husovo 64, 282 01 Český Brod

o udělení souhlasu se změnou příjmení, o odvolání matky proti rozsudku Okresního soudu v Kolíně ze dne 8. 6. 2023, č. j. 22 P 37/2015-139,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že soud uděluje matce souhlas za otce k podání žádosti o změnu příjmení nezletilého M. K. z příjmení „K.“ na příjmení „R.“.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl návrh matky na udělení souhlasu soudu k podání žádosti o změnu příjmení nezletilého z příjmení „K██████“ na příjmení „R██████“ (výrok I.) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).
2. Své rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil tím, že neshledal závažné důvody pro vyhovění návrhu matky směřujícího k takto významnému zásahu do identity člověka, který změna příjmení přináší. V řízení nebylo pochybností o tom, že otec platil a platí výživné pro M██████ dobrovolně a pravidelně. Nezletilý má od narození na základě dohody rodičů příjmení K██████, tedy shodné s otcem a rozdílné od příjmení matky. V současné době je mu téměř devět let, chodí do školy a navštěvuje zájmové kroužky. Všichni jeho kamarádi a spolužáci ho až dosud znají pod příjmením K██████ a nepochybně i ví, že se tak jmenuje po otci. Od podání projednávaného návrhu byl nezletilý s otcem v kontaktu, ačkoliv sporadicky a nikoliv, jak by si přál. Právě jeho zájem o častější kontakt s otcem svědčí o pozitivním vztahu k otci. Nezletilý sice vyslovil před soudem své přání mít příjmení R██████, avšak svojí výpovědí nevzbuzoval dojem, že by se tím významně zabýval, že by změna příjmení byla pro něho zásadní záležitostí, kterou by chtěl vyřešit a že rozdílnost jeho příjmení a příjmení matky na něho dosud negativně nepůsobila. Pouhé přání nezletilého vzhledem k jeho věku nemůže být samo o sobě důvodem ke změně příjmení. Navíc v případě následného rozvodu manželství matky a jejího současného muže, jehož příjmení by dítě převzalo, by rodným příjmením dítěte zůstalo příjmení muže, jenž není ani právním otcem dítěte, ani manželem jeho matky. Do jisté míry lze přisvědčit argumentaci matky, že otec o nezletilého dosud neprojevoval dostatečný zájem, nelze však dospět k závěru, že k němu ztratil citový vztah. Nyní záleží jen na otci, zda své chování změní a vazby k nezletilému M██████ bude rozvíjet a posilovat, a to zejména obnovením styku s nezletilým či projevem většího zájmu o jeho osobu.
3. Proti tomuto rozsudku podala včas odvolání matka. Namítala, že identita člověka je schopností jedince vnímat sám sebe, tedy prožívání toho, čím jedinec je jako individuum nebo jako člen společnosti. Soud prvního stupně se nezabýval tím, jaký vliv na vytváření identity nezletilého měl doposud otec, který v době podání návrhu nebyl v kontaktu s nezletilým z vlastní vůle 6 let. Ani podání návrhu žádnou změnu ve styku otce s nezletilým prakticky nepřineslo, naopak otec způsobil synovi opakovaná zklamání a svým přístupem mu ubližuje. Matka odkázala na související judikaturu, dle které soud může dát souhlas se změnou příjmení dítěte, pokud mimo jiné rodič nejeví o dítě zájem, neplní své povinnosti vůči němu a ztratil k němu zřejmě citový vztah. Otec plní svou vyživovací povinnost, neboť její neplnění je sankcionováno zákonem, se synem se však nestýká a ohledně styku v něm vzbuzuje marná očekávání, čímž mu ubližuje daleko více. Otec se nezajímá o zdraví, prospěch a záliby nezletilého a svůj přístup nezměnil ani v průběhu řízení o změnu příjmení. Otec neprojevuje zájem o navázání vztahu se synem a je patrné, že k němu ztratil citový vztah. Matka rovněž namítala, že soud nezohlednil, že změna příjmení je niterným přáním nezletilého, které projevuje již více jak rok a to i poté, co měl možnost se s otcem setkat. Změna příjmení je pro něj s ohledem právě na budování identity důležitá, chce být součástí fungující rodiny. Syn měl zájem o častější styky s otcem, kterého prakticky neznal a byl na něho zvědavý, po zklamání z přístupu otce však již o další styky příliš nestojí a otec se jich ani nedomáhá. Od posledního jednání soudu dne 1. 6. 2023 styk probíhal tak, že na otcem požadovaný termín styku dne 10. 6. 2023 se otec bez omluvy nedostavil a matku kontaktoval až 30. 6. 2023 s tím, že by chtěl styk dne 1. 7. 2023, kdy měla matka s nezletilým již zaplacenou dovolenou. Matka navrhla náhradní termín dne 17. 7. 2023, otec se však již neozval a ani o déle trvající styk o letních prázdninách nejevil žádný zájem. Nezletilý je svými kamarády vnímám především křestním jménem, jak je v tomto věku přirozené a změna příjmení by pak byla v budoucnu brána v podstatě přirozeně, navíc nezletilý již nové příjmení ve škole používá i před spolužáky, kdy se částečně podepisuje K██████ a částečně R██████, což ví matka od třídní učitelky. Otec o nezletilého fakticky nejeví žádný zájem. Matka proto navrhla, aby odvolací soud vyhověl přání nezletilého a napadený rozsudek změnil.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

4. Otec se k odvolání matky vyjádřil tak, že nenastaly zákonné důvody pro vyhovění návrhu matky. Domnívá se, že změna příjmení není skutečným přáním nezletilého, ale přáním matky, která se již návrhem dne 23. 8. 2016 domáhala zbavení rodičovských práv otce. Uvedl, že je pravdou, že nevyužil možnost kontaktu s nezletilým a v době přerušení řízení před soudem prvního stupně, kdy bylo domluveno 11 termínů styku, je využil pouze ve čtyřech případech. Otec uvedl, že psal nezletilému SMS, ale nedostal žádnou odezvu. Matce napsal ohledně termínu náhradního styku dne 24. 9. 2023, na který ale rovněž nepřišel a ani se předem neomluvil, a to z důvodu existenčních problémů, kdy dostal od zaměstnavatele, u kterého pracuje 26 let, výpověď. Ani po 24. 9. 2023, kdy měl probíhat styk v sudé soboty, se na styk nedostavil a ani se neomluvil. I přes to, že se otec s navázáním kontaktu s nezletilým moc nepředvedl, citovou vazbu k nezletilému neztratil. Matka však s nezletilým manipuluje a snaží se docílit svého cíle. Otec navrhl potvrzení rozsudku soudu prvního stupně.
5. Kolizní opatrovník k odvolání matky uvedl, že se připojuje k návrhu matky na změnu příjmení, neboť přání nezletilého M. [REDACTED] je neměnné a vedle shodného příjmení dítěte s rodičem jsou důležité i jiné aspekty, jako je citové pouto dítěte, pocit, že někam patří, že je přijímáno a také skutečný zájem o jeho osobu.
6. Krajský soud v Praze, jako soud odvolací, přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které mu předcházelo, v intencích ustanovení § 28 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“) podle ustanovení § 28 odst. 1, 3 z. ř. s. a za použití ustanovení § 1 odst. 3 z. ř. s. podle ustanovení § 212a odst. 1, 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a shledal odvolání matky důvodným.
7. Z opatrovnického spisu a správných zjištění soudu prvního stupně bylo zjištěno, že poměry nezletilého byly upraveny rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 19. 11. 2014, č. j. 22 Nc 832/2014-13, kterým byl nezletilý M. [REDACTED] svěřen do péče matky a otec se zavázal hradit výživné ve výši 3 000 Kč měsíčně. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 2. 11. 2021, č. j. 22 P 37/2015-86, byla soudem schválena rodiči uzavřená dohoda, ve které se otec zavázal s účinností od 1. 7. 2021 přispívat na výživu nezletilého měsíčně částkou 4 500 Kč. Otec platil a platí výživné řádně. Návrhem ze dne 6. 10. 2022 se matka domáhala udělení souhlasu se změnou příjmení nezletilého, který odůvodnila tím, že si to nezletilý dlouhodobě přeje, resp. své přání začal projevovat v lednu 2022, kdy matka začala plánovat svatbu se svým dlouholetým partnerem, kterého nezletilý vnímá jako svého tátu. Dne 10. 9. 2022 matka uzavřela manželství s J. [REDACTED] R. [REDACTED] a užívají společné příjmení R. [REDACTED] – R. [REDACTED]. V řízení byl opakovaně zjišťován názor nezletilého M. [REDACTED]. Dne 8. 11. 2022 nezletilý při pohovoru s kolizním opatrovníkem vyjádřil své přání o změnu příjmení s tím, že biologického otce nezná. Styk nezletilého s otcem neprobíhal 6 let, nezletilý projevil zájem o navázání kontaktu s otcem. Po dobu řízení o změně příjmení otec využil dohodnuté termíny styku s nezletilým pouze sporadicky. I přes zájem nezletilého o styk s otcem, nezletilý své přání na změnu příjmení nezměnil, což sdělil i v rámci pohovoru před soudem prvního stupně, kdy uvedl, že je pro něho důležité jmenovat se stejně jako matka a nepravý táta, neboť jinak má pocit, že do rodiny nepatří. Je srozuměn i s možností, že v případě rozchodu matky s manželem by mu zůstalo příjmení R. [REDACTED].
8. Odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně a dokazování doplnil o zprávu kolizního opatrovníka ke zjištění aktuálního postoje nezletilého od doby rozhodnutí soudu prvního stupně.
9. Ze zprávy kolizního opatrovníka ze dne 26. 9. 2023 odvolací soud zjistil, že dne 25. 9. 2023 byl proveden pohovor s nezletilým M. [REDACTED] ze kterého vyplynulo, že svůj názor na změnu příjmení nezměnil, cítí se pevně zakořeněn v současné rodině, o manželovi matky hovoří jako o svém tátovi, přičemž si plně uvědomuje, kdo je jeho biologický otec, a je připraven své přání sdělit i před Krajským soudem v Praze. Uvedl, že jeho rodina je mamka a táta J. [REDACTED], má je nejraději. Jeho pravý otec zájem o styk s ním neprojevuje, v kontaktu s ním není, a pokud se domluví termín styku, tak nepřijede a ani se neomluví. M. [REDACTED] uvedl, že na tátu R. [REDACTED] čekal, ale

on nepřijel, neviděl ho strašně dlouho, neviděl ho ani o prázdninách, neozval se, a když se po dlouhé době ozval a domluvil přes mamku termín, tak stejně nepřijel a nevyzvedl si ho. Na telefon M. táta volal jen jednou, to byl M. zrovna na rybách, tak spolu mluvili jen chvíli. Vídat tátu R. už ani nechce. Ze zprávy základní školy, kterou si opatrovník vyžádal, vyplývá, že se nezletilý podepisoval v průběhu roku ve škole příjmením R., i ve škole nezletilý hovořil o svém přání na změnu příjmení a třídní učitelka vnímala změny v chování M. v souvislosti s provdáním matky a řešením změny jména.

10. Jméno je významnou součástí identity dítěte (článek 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte), podle něhož má každé dítě právo na jméno. Jméno dítěti vybírají zásadně rodiče, a to společně. I o případné změně rozhodují za nezletilého jeho zákonní zástupci, zákon nicméně děti chrání proti změnám, které by byly v rozporu s jejich potřebami či zájmy (§ 72 odst. 4 zákona o matrikách). To je v souladu s článkem 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, dle kterého platí zásada, že oba rodiče mají prvotní a společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte a s § 876 odst. 1 o. z., podle něhož rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče ve vzájemné shodě. Skutečnost, že volba jména je prvotně na rodičích, nikoli na státu, pak odpovídá i článku 5 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, jímž se smluvní strany zavázaly respektovat odpovědnost, práva a povinnosti rodičů, které směřují k zabezpečení jeho orientace a usměrňování při výkonu práv podle úmluvy v souladu s jeho rozvíjejícími se schopnostmi.
11. Rodiče v tomto případě společně vybrali svému dítěti jméno, a pokud je nyní chce jeden z nich změnit, měli by to zásadně učinit společně. Pokud se rodiče v důležité otázce týkající se výchovy neshodnou, rozhodne na návrh jednoho z nich soud (§ 877 odst. 1 o. z.). Soud má tedy možnost zasáhnout do poměrů nezletilého proti vůli nesouhlasícího rodiče, ale pouze pokud by pro něj byly dány významné důvody, spočívající v oprávněných potřebách nezletilého. Samotné přání jednoho z rodičů změnit příjmení bez dalšího možné není.
12. Jestliže se tedy rodiče nedohodli o podání žádosti o změnu příjmení nezletilého dítěte příslušnému správnímu orgánu, dá soud souhlas k podání této žádosti jedním z rodičů tehdy, jsou-li pro to závažné důvody. Tak tomu bude např. tehdy, jestliže rodič, který se změnou příjmení nesouhlasí, neplní své povinnosti vůči dítěti, nejeví o něj zájem a ztratil k němu citový vztah, nebo jestliže z jiného vážného důvodu není v zájmu další výchovy dítěte, aby u něho byl udržován a prohlubován pocit sounáležitosti s tímto rodičem. Pokud otec neplatí výživné ani o nezletilé dítě neprojevuje zájem, je plně v zájmu nezletilého dítěte, aby neslo příjmení jako jeho matka, se kterou vyrůstá a která plně zabezpečuje řádným způsobem jeho potřeby oproti otci. Stěžejním kritériem pro opodstatněnost návrhu, jímž se rodič domáhá nahrazení souhlasu druhého rodiče s podáním žádosti o povolení změny jména nebo příjmení nezletilého dítěte, je zájem dítěte. Jeho zájmem nepochybně je, aby jeho poměry byly stabilizovány i v otázce příjmení, k jehož změně lze přistoupit pouze z důvodů závažných (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. IV. ÚS 1002/19, s odkazem na usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 30. 10. 2013 sp. zn. II. ÚS 3208/13 podle kterého „soud může dát jednomu z rodičů svolení k podání žádosti o změnu příjmení nezletilého dítěte jen tehdy, jsou-li pro takové opatření závažné důvody, kupř. rodič si neplní své vyživovací povinnosti, nejeví o dítě zájem a ztratil k němu zřejmý citový vztah“). Zároveň by ke změně příjmení však mělo docházet v případě, že není v zájmu nezletilého dítěte, aby byl udržován pocit sounáležitosti mezi dítětem a rodičem, který ho nemá ve výchově (viz rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 30 Co 137/2011).
13. Zásadně tedy platí, že lze přistoupit ke změně příjmení nezletilého dítěte bez souhlasu druhého rodiče pouze v případě, že soud za tohoto rodiče ke změně příjmení udělí souhlas. V případě změny příjmení nezletilého dítěte soud neposuzuje daný návrh z hlediska obecných důvodů pro změnu příjmení jako je příjmení hanlivé, směšné, ale především zkoumá, zda existuje závažný důvod pro takový zásah do rodinných vztahů, tedy zejména, zda se například daný rodič dopustil

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

vůči dítěti zavrženíhodného jednání, zda byl mezi rodičem a nezletilým dítětem přerušen trvale citový vztah, rodič se o dítě dlouhodobě nezajímá, nepřispívá na jeho výživu apod.

14. Po seznámení se s obsahem spisu a na základě doplněného dokazování dospěl odvolací soud odchylně od soudu prvního stupně k názoru, že v případě nezletilého M. jsou podmínky pro udělení souhlasu se změnou příjmení dány, resp. že je v zájmu nezletilého M. vyhovět jeho přání. Odvolací soud vnímá, že M. své přání na změnu příjmení vyjadřuje dlouhodobě a konstantně, je schopný je odůvodnit a v určité míře přiměřeně jeho věku si je i vědom možných následků změny příjmení do budoucna, resp. skutečnosti, že i pokud matka v budoucnu své příjmení změnou svého manželského stavu změní, zůstane M. příjemní R. Nezletilý M. své přání projevoval i ve svém školním kolektivu vůči svým spolužákům, kamarádům a třídní učitelce, sám se podepisoval příjmením R. a nic nesvědčí pro argumenty otce, že je nezletilý matkou zmanipulovaný. Odvolací soud nemá pochyb, že změna příjmení je skutečným přáním nezletilého M., který se tím chce plně ztotožnit se svou rodinou, tedy s matkou a jejím manželem, kterého považuje za svého otce. Současně si je nezletilý plně vědom, kdo je jeho biologický otec, měl zájem o navázání kontaktu s ním, nebránil se pravidelnému styku, ba naopak o něj usiloval, i po obnovení kontaktu s otcem však své přání na změnu příjmení nezměnil. V souvislosti se shora uvedenou judikaturou pak odvolací soud dále zkoumal, zda existují závažné důvody pro udělení souhlasu se změnou příjmení, tedy např. že rodič si neplní své vyživovací povinnosti, nejeví o dítě zájem a ztratil k němu zřejmý citový vztah. Otec nezletilého několik let neviděl, ani se o něj nezajímal, nebyl s ním v žádném kontaktu. V souvislosti s probíhajícím řízením o změnu příjmení měl otec možnost vztah s nezletilým navázat, když, jak tvrdil, k němu citové pouto neztratil a jen čekal, až bude nezletilý starší. Nezletilý sám měl touhu svého otce poznat, vídat se s ním, a to opakovaně, matka styku nebránila, ba naopak vycházela otcí vstříc i se změnou dohodnutých termínů. Otec měl jedinečnou příležitost vztah se svým synem navázat a nenásilnou formou budovat vzájemné citové pouto, měl možnost s ním být v kontaktu přímo i prostřednictvím telefonu. Této možnosti však nevyužil, naopak způsobil nezletilému opakovaně zklamání, když nebyl ani schopný se omluvit či dát vědět, že pro nezletilého nepříjde, nezletilý na něj čekal a situaci vnímal bezpochyby úkorně. Takové jednání otce nesvědčí o citovém poutu k dítěti, o zájmu o jeho osobu a z pouhé skutečnosti, že otec hradil a hradí výživné k rukám matky řádně, nelze vyvodit opak. Odvolací soud hodnotí otcem projevovaný zájem o nezletilého jako ryze účelový. Konečně, pokud otec svůj přístup k nezletilému přehodnotí a o nezletilého začne projevovat alespoň minimální konstantní zájem, odvolací soud věří, že vzájemný vztah je možné vybudovat bez ohledu na to, zda se bude nezletilý jmenovat K. či R.
15. Ačkoli k udělení souhlasu se změnou příjmení nezletilého dítěte přistupuje soud s nejvyšší opatrností, neboť jde o skutečný zásah do identity člověka, které je jméno a příjmení bezpochyby součástí, zde, poměřeno skutečným a konstantním přáním nezletilého patřit i svým příjmením do své rodiny a takto být vnímán svým okolím, a zároveň poměřeno přístupem otce, který prakticky po dobu života nezletilého přispívá k vývoji jeho osobnosti pouze hrazením výživného, odvolací soud shledal, že udělení souhlasu matce ke změně příjmení nezletilého z „K.“ na „R.“ je v zájmu nezletilého M. a souladné se zákonnou úpravou včetně související judikatury.
16. Změna příjmení nezletilého by neměla být pro otce překážkou uvědomit si, že má syna, který sám projevil touhu svého otce poznat a i když je teď z přístupu otce zklamáný, je zde velká možnost vzájemný vztah mezi otcem a synem vybudovat, což je pro nezletilého M. velmi důležité.
17. Odvolací soud v souladu s ustanovením § 877 o. z. a § 466 písm. j) z. ř. s. tak dospěl k odlišnému závěru než soud prvního stupně a shledal důvod pro nahrazení souhlasu otce se změnou příjmení dítěte, a to nezletilého M. z příjmení „K.“ na příjmení „R.“ za situace, že změna příjmení matky již proběhla a nezletilý ponese shodné příjmení s pečujícím rodičem.

18. S ohledem na výše uvedené odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně dle ustanovení § 220 o. s. ř. změnil, jak je ve výroku uvedeno.
19. O náhradě nákladů před soudem prvního stupně i před odvolacím bylo rozhodnuto podle ustanovení § 224 odst. 1 o. s. ř. v souladu s ustanovením § 151 odst. 1 věty před středníkem podle ustanovení § 23 věty první z. ř. s., když nebyly dány důvody pro postup podle věty druhé citovaného ustanovení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **není** dovolání přípustné.

Praha 1. listopadu 2023

JUDr. Dana Kostková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová